

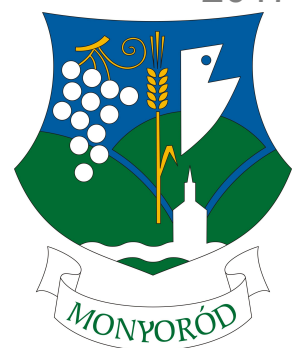

MONYORÓD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

MONYORÓD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Monyoród bemutatása
általános településkép,településkarakter
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti,műemléki,táji és természeti értékek
4. Településképi szempontból meghatározó területek Máriakéménden
a községben található épületek bemutatása különböző részletekre bontva
5. Ajánlások
a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások:építészeti útmutató

Ajánlások történeti településrészhez
Telepítés
Magasság
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Anyaghasználat
Kerítések
Ajtók,ablakok
Kertek,udvarok
Utcák,közterek

Ajánlások átalakuló,új településrészhez
Telepítés
Magasság
Tetőforma
Anyaghasználat
Kerítések
6. Jó példák, épületek, építészeti részletek
a településen található jó példák bemutatása

BEVEZETÉS

1

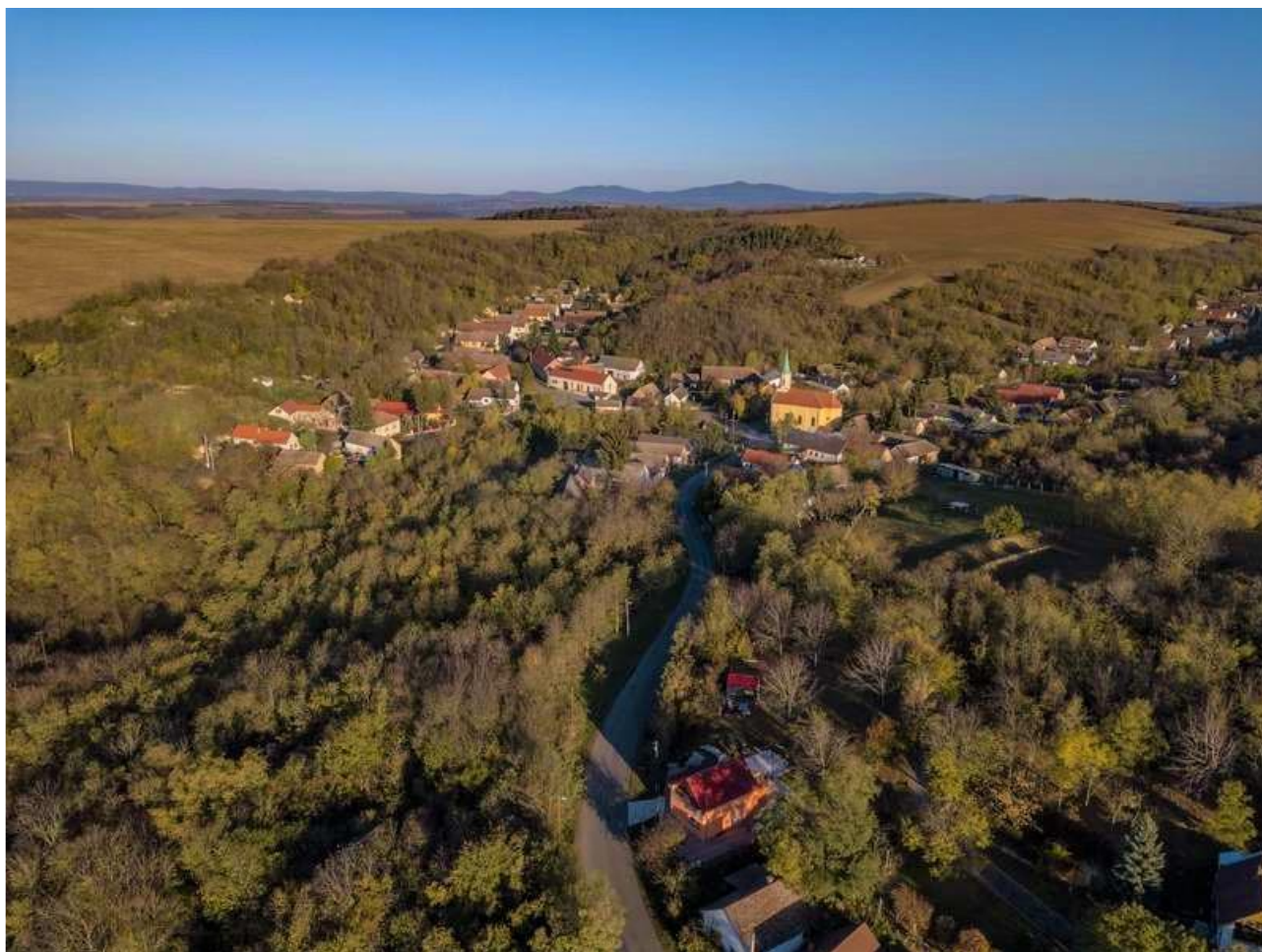
Jelen Arculati Kézikönyv célja, hogy a településképvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény végrehajtását elősegítse.

A kézikönyv segítség kíván lenni : a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatosan bővíthető, hozzászólható és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni.

MONYORÓD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

2

A községről az első fellelt írásos emlék egy Anjou-korabeli, 1389-ből származó oklevél. Ez Monorod néven említi. Később előfordul Monyaród és Manyorod változatban is. Története során földesura volt Török Bálint. Erről egy 1552. évi adólajstrom tanúskodik. A török hódoltság korában szerencsés fekvésének köszönhetően nem pusztult el. A 18. század elejétől a pécsváradi apátság birtoka, majd annak megszűntetése után a Budapesti Tudományegyetem tulajdonába kerül. Magyar település volt, csak néhány horvát család települt Monyoródra. A 18. század végén erősen megcsappan a magyar lakosság létszáma, telkeiket a környező falvakban élő németek vásárolják meg. A németek közül 1940-ben többen tagjai lettek a Volksbundnak, s a szovjet csapatok elől menekülve 23 család Németországba távozott, ahonnan nem is tért vissza. Vagyonukat a megye különböző településeiről érkezett szegényparasztok kapták meg, s 1947-ben a Felvidékről is betelepítettek 18 magyar családot. A közigazgatási átszervezések szinte évtizedenként hoztak változást. Kezdetben a szederkényi körjegyzőséghez tartozott, majd 1950-től önálló tanács alakult. 1965-től ismét a szederkényi közös tanács tagja. 1990-ben önálló önkormányzatot hoztak létre. Az 1907-es helységnévtár adatai szerint a lakóházak száma 115, lakónépessége 578, német és horvát nemzetiségűek, római katolikusok. Ma a falu három utcájában fekvő 96 lakóházat (ebből egy az önkormányzat tulajdona) 218-an lakják. A népességszám az elmúlt években is folyamatosan csökkenő.

2001-ben a lakosság 13%-a németnek vallotta magát.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

Különös látvány a kőbánya-rekultiváció területén látható kőfal, ahol jól kirajzolódnak a különböző geológiai rétegek, és amit most dróthálóval is védenek.

A Pécsi borvidék-Versendi körzetéhez tartozó Babarc, Bár, Bóly, Dunaszekcső, Hásságy, Lánycsók, Máriakéménd, Mohács, Monyoród, Nagynyárád, Olasz, Szajk, Szederkény, Versend nevével fémjelzett terület a Juhfark nevezetes, hagyományos termőhelye. 30-40 présház van a falu környékén, ahol a szőlőket gondosan művelik is, ugyanis kiváló fehérborok érlelődnek a hordókban - Juhfark, Chardonnay, Cserszegi fűszeres. Több gazda is akad, aki szívesen viszi a borát a versenyekre.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

4

Monyoród települését nem lehet különböző településrészekre osztani, a kis község alig pár utcából tevődik össze, fő utcái a Kossuth Lajos u. és a Petőfi Sándor u. Az utcában található épületek kerülnek a továbbiakban bemutatásra különböző részletekre bontva.

KOSSUTH LAJOS UTCA

A település fő utcája a Kossuth Lajos utca. A házak jellegzetes stílusban épültek, szinte az egész település nevezhető történeti településrésznek. Jellemzőek a nyeregtetős épületek, karakteres, díszes homlokzattal, kialakult oldalhatáron álló beépítési móddal, utcára merőleges tetőgerinccel, jellemző tetőhajlásszög 25-45 fok közötti. Ezekben az utcákban érdemes igazodni mind épületmagasságban, mind tetőhajlásszögben, elkerülve ezzel a rendezetlen utcakép kialakulását. Törekedni kell az anyaghasználatbeli illeszkedésre, a vakolat és tetőcserép kiválasztásában az egységességre. Egyszóval a korhű építészeti stílust kellene modern köntösbe öltöztetni. Az új épületek esetében az elhelyezésén, kialakításukon túlmenően a kerítésekhez is érdemes igazodni, érdemes a környék szép példáit figyelembe venni, főként téglá és kovácsoltvas, illetve fa kerítések kombinációja a jellemző.

Az utca végigfut az egész településen, az erre látogatók, az utcán végigsétálók igazi gyöngyszemekre bukkanhatnak. Egy idilli, vidéki életérzés, kiszakadva a nagyvárosokból itt olyasmi nyugalmas tapaszthatunk, ami vonzó lehet családok és idősebbek számára is.

A tulipános vendégház egy kiváló példa a régi épületek felújítására vonatkozóan.

Megtartották a fehér vakolatot, és gyönyörű lábazati kőburkolattal és fa nyílászárókkal, zsalugátérekkel emelték az épület fényét. Rendezett udvar és térburkolat párosul hozzá.

PETŐFI SÁNDOR UTCA

Ez egy csendesebb kis utca. A házakra itt is jellemzőek a nyeregtetős épületek, karakteres, díszes homlokzattal, kialakult oldalhatáron álló beépítési móddal, utcára merőleges tetőgerinccel, jellemző tetőhajlásszög 25-45 fok közötti. Szintén érdemes igazodni mind épületmagasságban, mind tetőhajlásszögben, elkerülve ezzel a rendezetlen utcakép kialakulását. Törekedni kell az anyaghasználatbeli illeszkedésre, a vakolat és tetőcserép kiválasztásában az egységességre.

Az új épületek esetében az elhelyezésén, kialakításukon túlmenően a kerítésekhez is érdemes igazodni, érdemes a környék szép példáit figyelembe venni, főként téglá és kovácsoltvas, illetve fa kerítések kombinációja a jellemző.

Az utcában található nem is egy történelmi stílusú házat, a képen látható ház mutatja, a homlokzat akkori tipikus kialakítását, díszes, mégis visszafogott utcafront, tornácos, folyosós udvari résszel. A hozzá teljes mértékig illő kovácsoltvas és téglakerítéssel.

Ez a ház a maga egyszerűségével nagyszerű, a fehér nemesvakolatot a kék színűre festett zsalugáter és a színben azonos kovácsoltvas kerítés ékesíti. Rendezett, gondosan ápolott kerttel és udvarral illeszkedik az utca elvárt színvonalához.

Ez a ház picit kirív a színvilágával, mégis látszik, hogy igényesen szerették volna felújítani, a díszítéseket kiemelték, a fa kiegészítőket egységes színvilágúra festették.

AJÁNLÁSOK | A TELEPÜLÉSRE VONATKOZÓAN

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

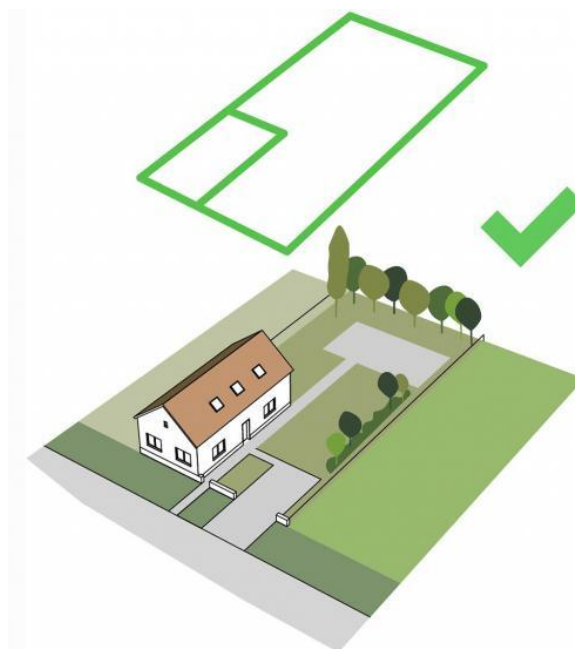
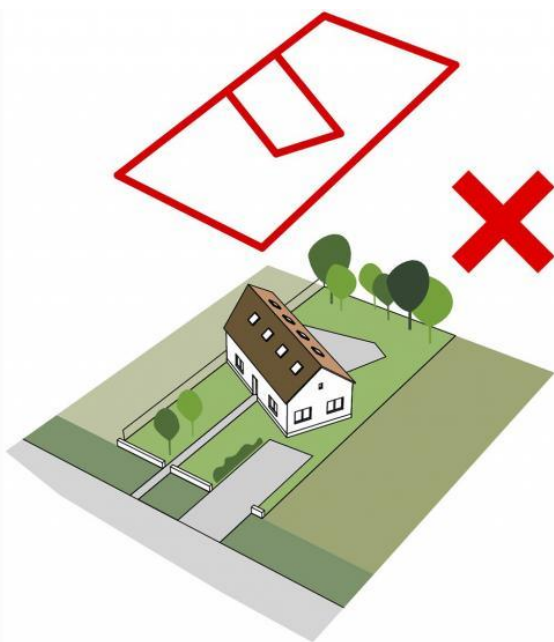
5

Ez a tartalomrész egy átfogó ajánlást kíván tenni, annak érdekében, hogy az egység, a kialakult települési szövet ne sérüljön, a legáltalánosabb hibák elkerülésének elősegítése a cél.

Bemutatásra kerül a telepítés, az épületmagasság, a tetőhajlásszög, tetőformák, anyaghasználat, kerítések.

Telepítés

A családi házak telepítése oldalhatáron álló, a tetőgerinc az utcára merőleges helyzetű, nyeregvetős kialakítású.

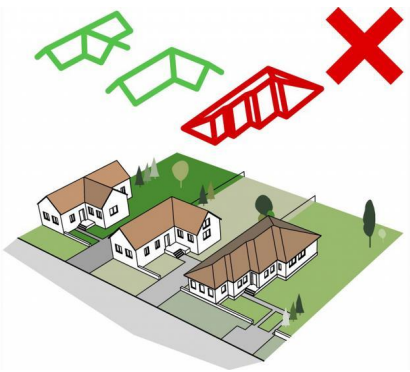
Magasság

Az előírt épületmagasságokat a tervezés során figyelembe kell venni. A történeti településrészen közel azonos magasságú családi házak találhatóak, valamint a tetőhajlásszög is fontos szempont.

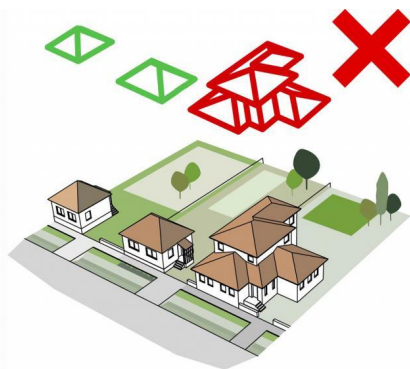
Tetőhajlásszög

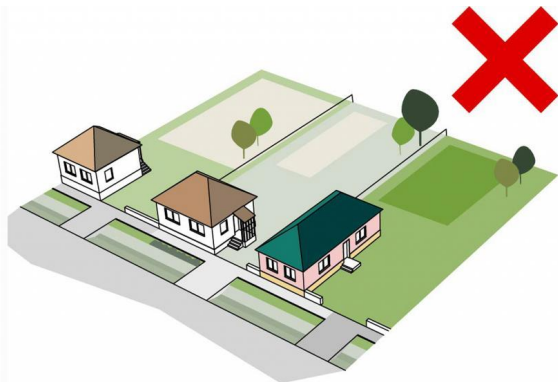
Kialakult uralkodó tetőhajlásszög 35-45 fok, alapvetően ez az épület fő tömegét érinti. Az új épületek esetén ezt a karaktert kell tartani. Azért is érdemes ilyen tetőt alkalmazni, mert így nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét, illetve kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki.

Tetőforma

Ajánlott az egyszerű nyeregtető alkalmazása, modern köntösbe öltöztetve. Új épület esetében a szomszédok figyelembe vétele elengedhetetlen. A tördelt, kirívó tetőformákat kerülni kell, színben, anyaghasználatban a visszafogott, színvilágában az utcaképhez alkalmazkodó választás fontos..

Anyaghasználat (színek)

Ajánlott az egyszerű nyeregető alkalmazása, modern köntösbe öltöztetve. Új épület esetében a szomszédok figyelembe vétele elengedhetetlen. A tördelt, kirívó tetőformákat kerülni kell, színben, anyaghasználatban a visszafogott, színvilágában az utcaképhez alkalmazkodó választás fontos.

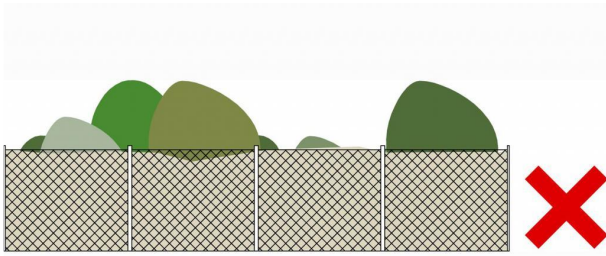
Kerítés

Monyoródon igazán változatos, szép példákat találhatunk, amelyek részben kisméretű téglá, kovácsoltvas és fa kombinációja. Ezek előnye, hogy korhűek, ékes kiegészítője a házaknak.

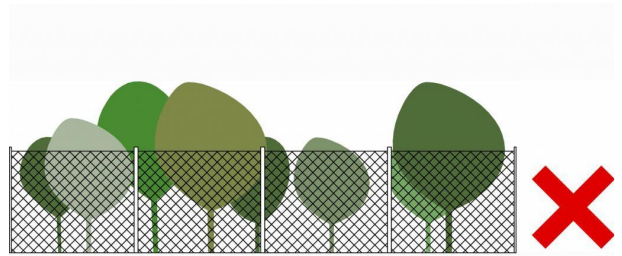
Az archeo típus a tömör téglá kerítés lőrés szerű áttörésekkel, melyek leggyakrabban kereszt alakot formáznak.

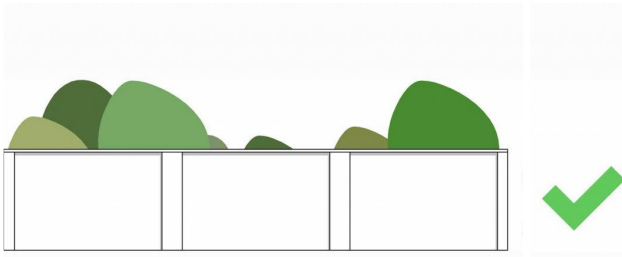
Természetes határ, kerítés növényzetből.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

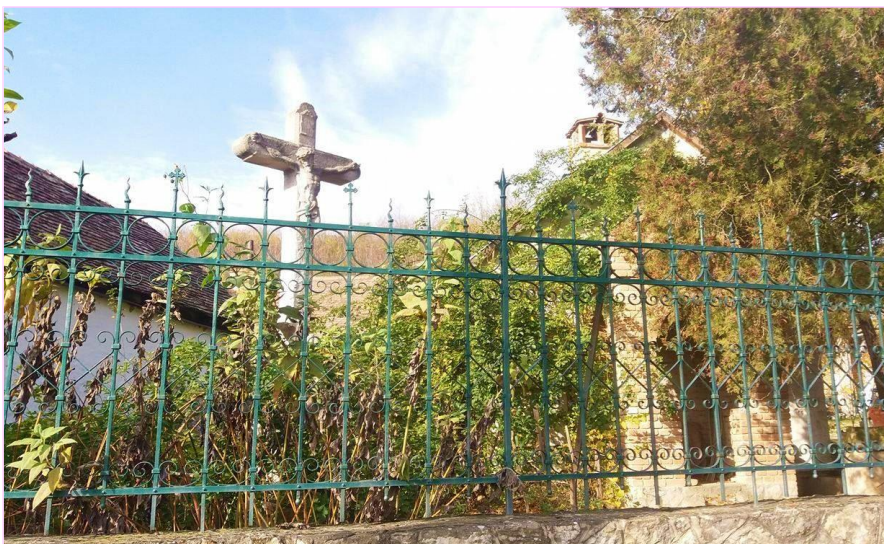

A falszerű kerítés lőrés szerű áttöréssel ellátva.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

A településen több olyan régi kerítéssel is találkozhatunk, amelyek kisméretű téglakerítések kereszt motívumokkal áttörve és tarkítva. A kereszt világszerte szimbólum, amelynek különösen vallási és kulturális jelentősége kiemelkedő.

Monyoród településére a leginkább jellemző kerítések közé a következő minták tartoznak. A téglakerítés és kovácsoltvas igen közkedvelt, barátságos küllemet biztosít. Részben tömör, részben áttört, így szép éles határvonalat húz a magánéleti zóna és az utca között, mégse zárja ki teljesen a külvilágot. Rálátást biztosít a szép udvarokra, kertekre.

A téglakerítéseket a fém mellett sokszor fa anyaggal párosították. A fának a fémhez való hátránya, hogy gondosabb utókezelést igényel, a fém időtállóbb, fa választása esetén érdemes körültekintően eljárni a kiválasztásánál, a már meglévő kerítéseket pedig évente lekezelni. Az elkorhadt kerítéseket tanácsos elbontani a rendezett utcák érdekében.

Ablakok

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A különböző településkarakterek nyílászárókban is eltérnek egymástól. A hagyományos nyíláskialakítás a történelmi településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztású ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. Új épület esetén érdemes a környéken ihletet meríteni, és olyan korszerű, bár illeszkedő megoldást választani, amely nem üt el a szomszédos épületektől.

A településen sokszor hangsúlyozták az ablakokat gipsztukkókkal, faragásokkal, az utcafronti homlokzatra volt ez csak jellemző. Az udvar felőli nyílászárók egyszerűbbek, letisztultabbak voltak.

Kertek,udvarok

A már korábban is említett koncepció, miszerint egy családi házhoz szorosan hozzá tartozik a kerítés és udvar/kert kérdés is.

A település szebbnél szebb kertekkel és udvarokkal büszkélkedik, az itt élők gondosan ügyelnek portájuk rendben tartására. Szemet gyönyörködtető látvány tárul elénk séta közben, idilli, változatos növényvilág kínálkozik.

A városi miliőhöz képest falun sokkal több munkát és időt fordítanak az emberek a kertjükre, hiszen más az életritmus, egy nyugodtabb, csendesebb, stresszmentesebb életmóddal találkozhatunk itt.

UTCÁK

közterületek településképi útmutatója

A településkép elengedhetetlen része a rendezett, jól karbantartott utcák látképe. Az utcák határozzák meg a település szerkezetét, fontos, hogy jól átlátható, előre megtervezett településképet kapjunk a jövőben is.

Egy templomtér, egy játszótér, egy park, egy közösségi tér, egy meghitt kis utca mély benyomást tehet az ide látogatókra.

Emiatt is különös figyelmet kell fordítani a községnek ezek fentartására, gondozására, felújítására.

Különösebb változtatás nélkül is, egyszerűen a növényzet, fű, fák, cserjék ápolásával, a virágok újraültetésével el lehet érni a megújulást.

A vízfolyás karakteres eleme Monyoródnak.

Az utak, járdák megfelelő vízvezetése alapvető a harmonikus településképi létrehozásához.

A játszótér egy kis község esetében fontos szempont a település vonzóvá tételében a családok számára. A gyerekek szórakozását különböző fa játékokkal, ezen játékok karbantartásával, folyamatos megújításával, a nem használatos, rossz állapotban lévő elemek elbontásával lehet kezelni. A park mindenki számára jól megközelíthetőnek kell lennie, ám ügyelve arra is, hogy biztonságos, jól átlátható tereket képezzünk.

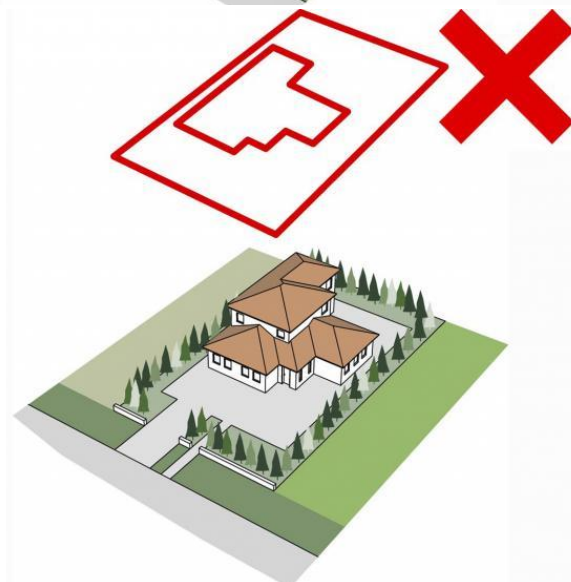
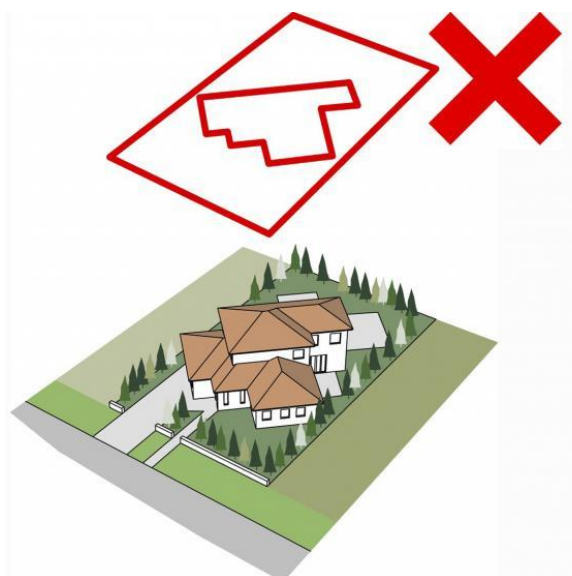
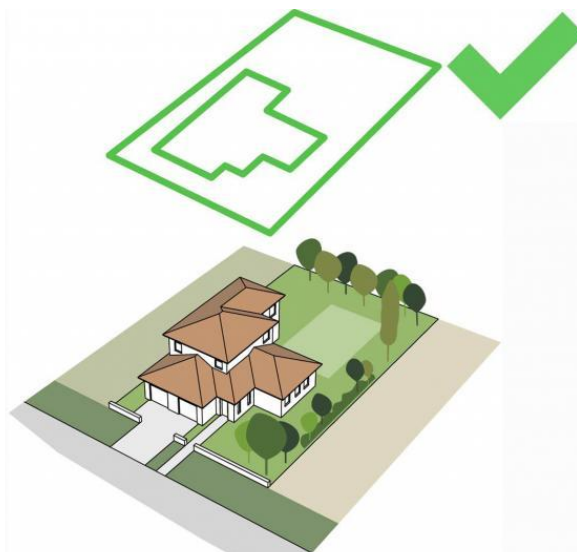
AJÁNLÁSOK ÚJ TELEPÜLÉSRÉSZ KIALAKÍTÁSÁHOZ

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Bemutatásra kerül a telepítés, az épületmagasság, a tetőhajlásszög, tetőformák, anyaghasználat, kerítések.

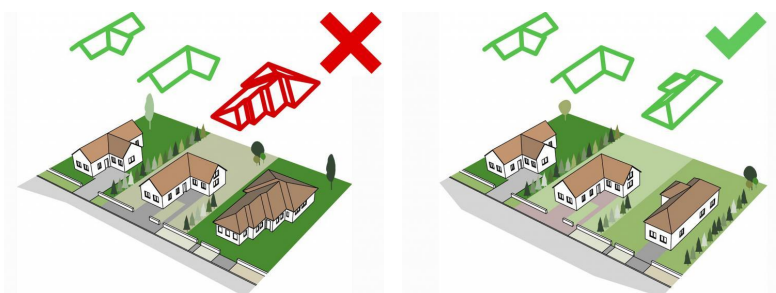
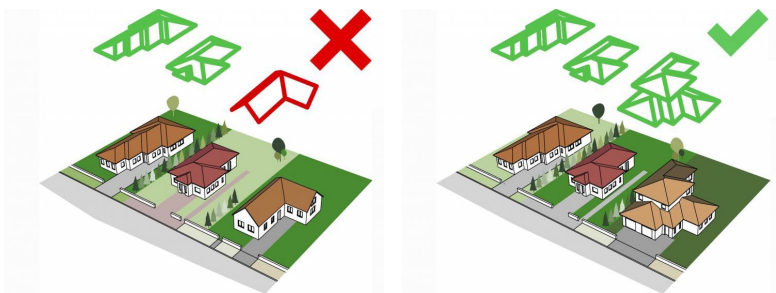
Telepítés

A családi házak telepítésére továbbra is a már kialakult oldalhatáron álló mód, a tetőgerinc az utcára merőleges helyzetű. A tördelt alaprajz megengedhető.

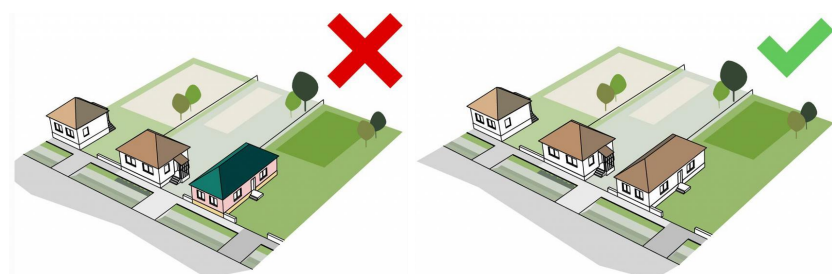
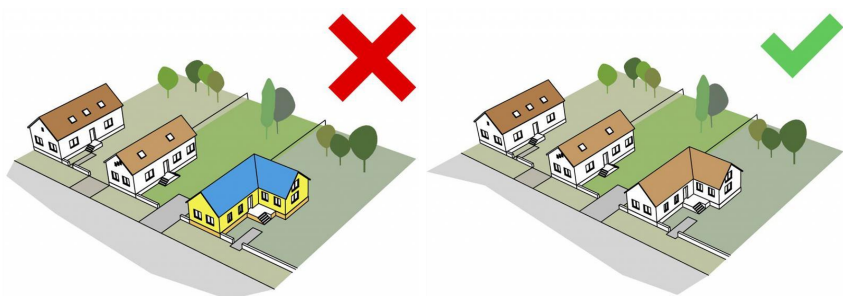
Magasság

Az előírt épületmagasságokat a tervezés során figyelembe kell venni. Az új településrészen is a családi házak közel azonos magasságúak legyenek.

Tetőforma

A településen nagyrészt jellemző nyeregtetőtől el lehet térni, a modernebb, tördelt tetőidomok elfogadhatóak, ám ez esetben is figyelembe kell venni a szomszédos épületeket. Kirívó, nagyon eltérő tető kialakítása kerülendő. Törekedni kell arra, hogy egy egységes utcakép alakuljon ki. Bár a mai kor építészete igen sokszínű és változatos megoldásokat eredményezhet, és mindenki számára más jelenti a szépet, mégis javasoljuk az illeszkedés betartását.

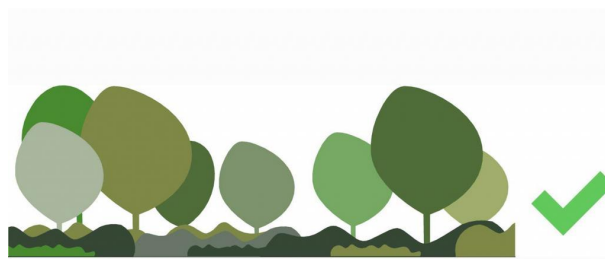

Anyaghasználat (színek)

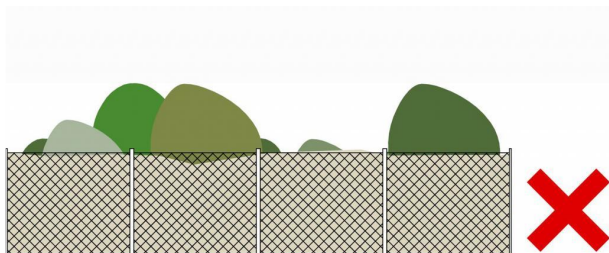
Ajánlott az egyszerű sáttető alkalmazása, modern köntösbe öltöztetve. Új épület esetében a szomszédok figyelembe vétele elengedhetetlen. A tördelt, kirívó tetőformákat kerülni kell, színben, anyaghasználatban a visszafogott, színvilágában az utcaképhez alkalmazkodó választás fontos..

Kerítés

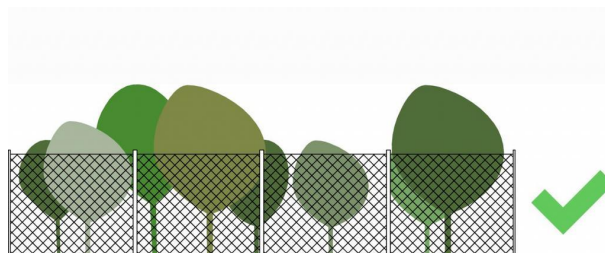
A zártabb.történeti településrészekkel szemben az új és átalakuló településrészekben nem illeszkedik az utcaképbe a tömör és átláthatatlan kerítés típus,ezért az alábbiakat javasoljuk:

Természetes határ,kerítés növényzetből.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

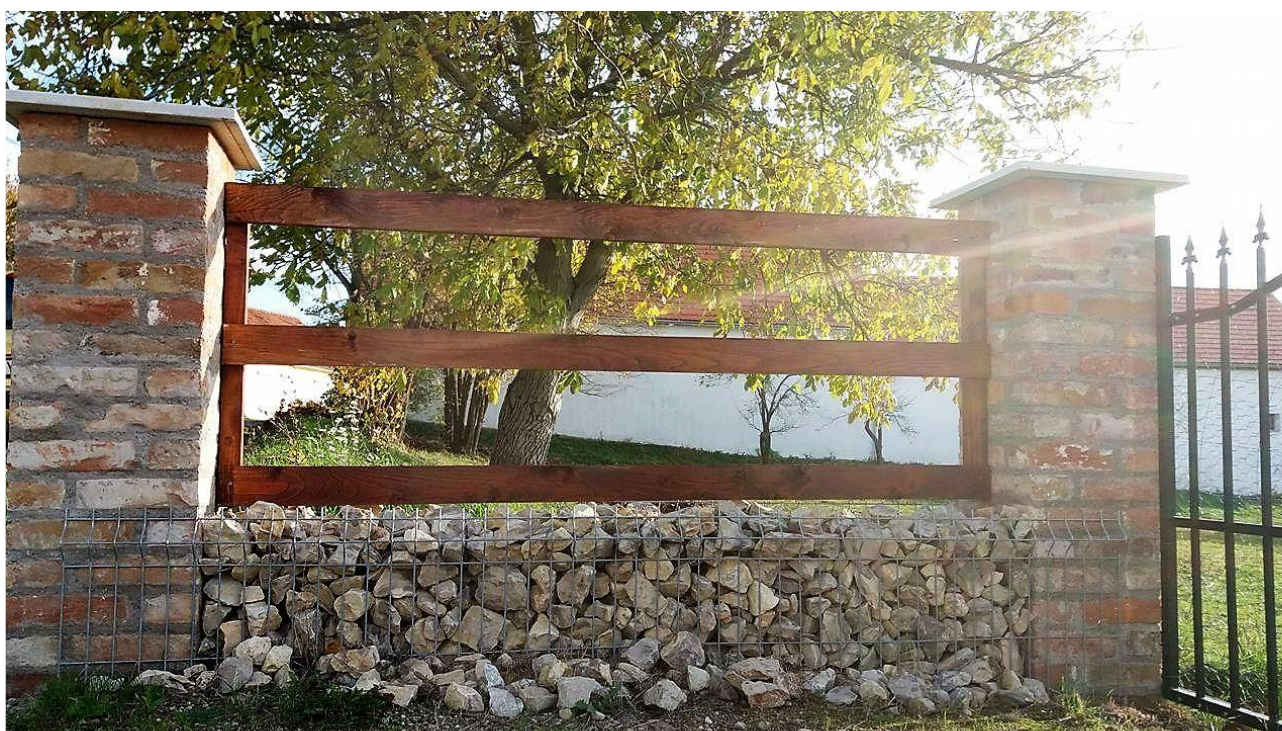
Teljesen áttört,drótfonatos kerítés.

A falszerű áttörés mentes kerítések nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

JÓ PÉLDÁK | ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

ajtók, ablakok, anyaghasználat, színek, kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

6

Szépen felújították ezt a házat. Fehér vakolat, fa nyílászárók, a maga egyszerűségében nagyszerű. A hozzá épített kerítés szintén remek példaként szolgál. A kő, téglák és fa kombinációja természetes, barátságos hatást kelt, mégis a kerítés formavilága már a mai kort idézi.

Ez a kerítés szépen kidolgozott, népi motívumokkal díszített. Illeszkedik a falusias stílushoz. Színvilága picit lehetne visszafogottabb, de önmagában mégis pozitív példaként említenénk.

Maga a ház is követendő példa. A homlokzati színhasználata felfedezhető a településen más házakon is, a sárgás vakolatárnyalatok közkedveltek. A kőburkolat használata is ajánlott a homlokzaton, az arányosság keretein belül. A fa anyaghasználat is természetességet áraszt.

A tornác modern megfogalmazása látható a képen, ezáltal illeszkedik a vidéki jellegbe, mégis új karaktert ad a tornác hagyományos értelmének. A kovácsoltvas korlát, a kő lábzetburkolat, a sárga vakolat itt is érvényesül.

